

โคลงเรื่องพระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระนิพนธ์

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

แรกในการกรรณพระราชทาน

มหาเสวกตรี พระยาชาติเดชอุดม

ผู้ช่วยปลัดบัญชาการกระทรวงวัง

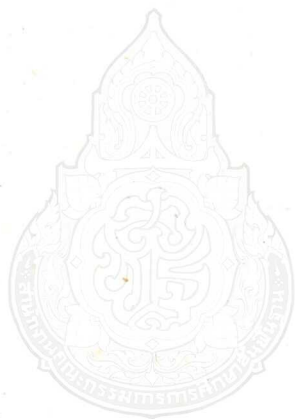
ณวัดบรมวงศ์

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

โรงพิมพ์โสภณพิพรรตธนาก

2043

คำโคลงเรื่องพระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- ๕ แดงเรื่องพระบาทเจ้า จอมภพ
มกุฎเกล้าปรารถนา เริ่มตั้ง
แผ่ผนวชเท่าครบ ปรีวตร
จนสวรรคตยัง ยกข้อธรรมแสดง ฯ
- ๖ ท่านนั้นเรียนปฎิภาณ นานกาล
พระพุทธรูปอาจารย์ บอกชี้
ทรงมคธชำนาญ แปลเปรื่อง
ธรรมบทที่ป็นนี้ ทราบแจ้งเดิมมา ฯ
- ๗ วินัยทรงทราบได้ ก่อนทรง ผนวชเอย
ปฏิบัติอย่างใดทรง คดอ้อม
น้อมจิตต์ผนวชประสงค์ หมายม่ง ผลนา
การปฏิบัติคดอ้อม ท่านนั้นหลักหนี่ ฯ

๑ บัวอกนศกไท้
หนึ่งหนึ่งแปลหกตรา
ประทับอยู่วัดมหา
ทำอุบาสกนายวัดขัง

๑ สมอรายเมื่อเพื่อ
ทรงศึกษาตำรัส
สมภารท่านไม่ถนัด
อึ้งแต่ลัทธิอ้อ

๑ ทรงสังเวกเหตุนั้น
เอาไม่มาถือทุน
วิชาไม่ถือกุล
ความโง่โง่ไม่ได้

๒ จึ่งเสด็จคืนกลับยัง
เพื่อไต่เล่าเรียน

บรรพชา
ศกตั้ง
ชาตฺร่ง สามเษ
ครบถ้วนหลักลา ฯ

จำพิศ สาเษ
ไต่ข้อ
ปาวุณฺณ กลาเษ
ว่าเจ้าคุณสอน ฯ

เปนมุล
แบกไว้
เปนประโยชน์ คนนา
เทียบคล้ายเดียรถีย์ ฯ

มหาธาตุอีกครั้ง
คันถา ฯ

๑ ทรงวิสุทธิมคค์ใช้
ไม่ก้องชักนำ

๑ เรียนจนสังฆราชสิ้น
ของแปลกไม่มีมา
จึงไปศึกษาอา
ลัทธิเปรียบเหมือนแก้ว

๒ พระวิเชียรมอคม้วย
แต่นั้นท่านคิด

๑ เปรียบจึงมากขึ้น
แอบด้อมคอยฟัง

๑ คนศรัทธาบวชขึ้น
สามสิบมีเศษปลาย
กิดกลับวัดสมอราย
ธรรมยุติกาแพร่

วันหนึ่งแปลตานได้
เลียบมา ฯ

วิชา ลงเษ
อีกแล้ว
จารย์ภู วิเชียรเษ
เลียบคล้าคำสอน ฯ

อาจารย์ลับคืบด้วย
บอกสอน ฯ

๑ คนใจโง่มีดิน
มากนา ฯ

๑ คนศรัทธาบวชขึ้น
มากหลาย
กว่าแล้ว
ตั้งคณะ
เพริศพร้อมโทษาล ฯ

๑ สมบูรณ์บริษัทร่วม
เนรพระทั้งหญิงชาย
จำศีลเทศน์บรรยาย
คนแน่นลือแผ่สำราญ

มากมาย
พวกบ้าน
บุญบาป
ตลอดบ้านบางส่วน ฯ

๑ วังหน้าท่านก่อเกล้า
ตำหนักกล้ายโรงธรรม
มีเงงใหญ่ประจำ
ห้าฤดูรายข้าง

อุปถัมภ์
ปลูกสร้าง
กลางแถบ ถานนา
น่านนั้นหอไตร ฯ

๑ เปรียญมีมากขึ้น
สำเร็จดังประสงค์
สงเคราะห์สั่งสอนตรง
แสงแต่ชอบธรรมให้

หลายองค์
ท่านไท้
บเพ่ง ลากนา
ถูกต้องบาลี ฯ

๑ จึงมีนามเรียกร้อง
ธรรมยุติกลดนา
เป็นผู้พวกแสวงหา
ของพิบัติเก่าแก่

กันมา
กล่าวขวัญ
ความชอบ ถูกเหย
มละทั้งสละเสีย ฯ

๑ อยู่มาตั้งวัน
จนกระทั่งถึงกาล
ขึ้นห้าค่ำพุทธวาร
หนึ่งหนึ่งเก้าแปดขวัญ

ข้ามนาน
เท่านี้
เดือนยี่ วอกแะ
ศกท้ายอัฐประสงค์ ฯ

๑ เรือกระบวรแห่ไท้
ทรงสถิตนาวา
บวรนิเวศมหา
เรื่องพระเกียรติจรตแม่

เสด็จมา
วาสแล้
สถานสุข เกษมเอย
เทียบกล้ายสุริยัน ฯ

๑ ภิกษุตามเสด็จหา
ปี่ใหม่ร้อยบรรจบ
ร้อยสามสิบเต็มลบ
ไขใหญ่ระกาไข

สิบครบ
เคลื่อนไคล
จนกระทั่ง
เท่าสิ้นยุคกาล ฯ

๑ ปี่โกเชิญท่านไท้
มาสถิตงามดี
กาไหล่พระรัศมี
เพ็ชรอุณาโลมhra

ชินศรี
 मुखหน้า
 ผั่งเนตร
 ร่วงรุ่งติดถวาย ฯ

๑ บิดทองหลวงราชบุรีบัง
ตำเรียดังประสงค์
ปฏิบัติท่านทรง
บุญบ่ห่อนหย่อนทั้ง

ทั้งองค์
เพริศพรัง
แรงเรียว
คำเข้าคราวทำ ฯ

๑ สิบสี่แต่ตั้ง
สงเคราะห์สอนบริษัท
อวาสวิหารจัด
การกิจบให้ข้า

ปฏิบัติ
ทั่วหน้า
เพลงทุก ปี่เอย
แปลกขึ้นทุกปี ฯ

๑ บั๊จพอสุดสิ้น
พระนั่งเกล้าภูมินทร์
เสนาบึงใหญ่ผืน
ทูลกระหม่อมพระเกล้า

สุรทิน
ล่วงแล้ว
พูดปลุก ษาเอย
ผนวชสร้างครองถวัลย์ ฯ

๑ จิงบัญชาสั่งเจ้า
เสาวรักษ์ราชภักดี
ไปเชิญเสด็จจอมศรี
เสวมนไหศวรรย์เชื้อ

หมื่นศรี
รับเมื่อ
ภพนาถ
ก่อสร้างสืบวงศ์ ฯ

2

ขาจน
 ช่วย^๕เกือ
 ก้อนวาง
 ผ่าน^๕พนมเกลิง, ฯ

เสด็จจาก วัดเอย
มละแก้ว
ถวายสัจย์ ท้าวนา
พรั่งพร้อมสิบสอง

๓ พันสองร้อยสิบสาม กฎตามสังเกตุขึ้น
๔ เดือนหกเพ็ดกระชั้น เต็มขึ้นท่านเป็นพระราชฯ

๒ ศุกรหนึ่งการเสร็จแล้ว เสวยสมบัติมองแล้ว
๑ จักตั้งพระสงฆ์ ขุนนาง ฯ

๕	ทองคำขึงตีนน้ำ	หนักทวี
	ช่างแผ่หุ้มรัศมี	พุทธเจ้า
	ทรงนามพระชินศรี	สองกาม ประกัมภ
	สี่ขาขาวแดงเข้า	รัตหุ้มของเดิม ฯ

๑ นัฏรตาตพวงภูถ้วน	บุบผา ทองเฮษ
คว้งรันต่นห้อยบุษหา	พุดธเจ้า
หิรัญมาศพฤกษา	หน่งคู้
ค่างประเทศน้อมเกล้า	ส่งให้มาถวายเป็น

๑ ครั้งหลังคืนไม้กู่
ผ้าคาดใหญ่ไว้คอก
พระราชทรัพย์นำออก
ทำสักการไม้น้อย

สองสอก สูงเฮย
ห่มห้อย
ทรงอุทิศ
มาครั้งหลายคราว ฯ

๑ ไตรแพรสามร้อยถ้วน
ฝ่าบาตรเจิมบาตรขัด
ทานทำทั่วบริษัท
กราบพระบัลลังก์น้อย

สั่งจัด
เรียบร้อย
พวกศิษย์ หลวงแฮ
ผ่องพันไพร่ ฯ

๑ หนึ่งสองหนึ่งเจ็ดถ้วน
ช่างหล่อฐานทาบเกาะ
เดือนแปดเจ็ดค่ำเหมาะ
เทพูกากกลวดเร้า

ปีเถาะ
ทับเข้า
วันพฤหัสบดี
รุ่งเนื้อทองกระเด็น ฯ

๑ เดือนสิบสามค่ำขึ้น
ข้อปะทากล้องสอง
การสมโภชฉลอง
โชนหุ่นไม้ลอยต้ง

ปิดทอง
เที่ยวตั้ง
ห้าทวน วันเอย
ค่ำแล้วหนังไหม ฯ

๑ ดอกไม้ไฟใหญ่
พลุดับพุ่มระทา
ตไล่อันเวหา
พร้อมฝรั่งขึ้นสูบกถ้อง

นานา
ปีบร้อง
กรวดฟุ้ง
ฉัตรขึ้นตมึงหม่น ฯ

๑ เมื่อหนึ่งสองหนึ่งเก้า
เสกตทองเสกเกรง
รวบรวมห่อขึ้นตั้ง
เงินและทองประสมให้

มะเสง
เก็บได้
สอข้ง
หล่อไว้ขึ้นศรี ฯ

๑ เสร็จแล้วกาไหล่สั้น
ยี่สิบบาทงามจำ
มะเมียพุทธรูปตำ
บรรจุพระธาตุแล้ว

ทองคำ
เกือกแพ้ว
เรีจลับ ด้วยนา
สี่ถ้วนวันฉลอง ฯ

๑ มุงหลังคาจั่วบน
ประดับกระเบื้องต่างพร
ตวามงกุฎพระขรรค์
ตรึงมุขะวาบแว้ม

เสร็จสรรพ
ณแต่มี
พานรับ รอนา
ขจิตด้วยกระเบื้องสี ฯ

๑ ผนังในเขียนใหม่ล้วน
เสาศิบลำลึงนับ
บัตทองแซกลายสลั
หมุดจดพอคุได้

ทั่วสรรพ
คำให้
เสาะละแปด บาทนา
ภาคพื้นต่างสี ฯ

๑ เจดีย์เอียงยอดโน้ม
รื้อคดก่อแก้ถนอม
ตรงเที่ยงเนกเช่นจอม
กลองเก่าดินถมให้

เกลี้ยงกรอม
ยอดไว้
ของเก่า
ก่อสร้างพิหารเก้ง ฯ

๑ ดึกหมู่สองแห่งสร้าง
หมู่หนึ่งมีเจ็ดหลัง
เปลี่ยนกุฎีที่พุพัง
ชาวสอาดงามล้วน

ก่อผนัง
ครบถ้วน
ของเก่า
ฝ่ายเบื้องแถบถนน ฯ

๑ กุฎีที่ตำหนักเจ้า
สองฟากถนนเสร็จ
จกรมสถานเผด็จ
ยังอีกหมู่หนึ่งยัง

สิบเอ็ด หลังเอย
ก่อตั้ง
ขวางสกัด
ทำนใหม่ทำ ฯ

๑ ที่นจะกล่าวด้วย
สมเด็จพระเจ้าพระยา
มหาจักรเสนา
วัดประดู่เข้มข้อย

พระศาสดา
ญาติน้อย
จอมช่าง
ท่านสร้างอุปลัมภ์ ฯ

๑ พระศาสดาก่อตั้ง
วัดประดู่สถาน
รับสั่งว่าก่อนกาล
บวรนิเวศมุขสัน

ในวิหาร
ที่นั้น
เคยคู่
สั่งให้ก่อวิหาร ฯ

๑ หนังสือสองหนังสือ
ทำมากพิหารแล
ศาสดาขกลองแพ
เงินพระชั้นทำช่าง

บิเฆมะ
ก่อสร้าง
มาส่ง
พักไว้อัมพวาย ฯ

๑ พินารสร้างเกือบแล้ว
พระศาสดามุนี
ขึ้นสามคำผัดคุณ
เบญจสกลกฤษณ

สี่ปี
ยกตั้ง
วันพฤหัสบดี
รักได้หาญ ฯ

๑ พระสอขำรุคครั้ง
พักวัดสุทัศน
กรมวรศักดิ์บัญชา
ทองเสกติดกหม

ลากมา
ก่อนก็
เทศน์
หล่อให้ศาสดา ฯ

๑ แต่งกาไหล่เช่นไท่
เสร็จพักไว้ตามมี
โต๊ะตั้งหน้าชุกชี
นี้คู่ทองสุกแพ้ว

ชินศรี
ก่อนแล้ว
ฐานพระ แก้วนา
หน้าปลื้มใจชม ฯ

๑ ป้าลาถวานากเมื่อ
ขึ้นราชยังหลอเหลือ
ขึ้นศรีอยู่ใกล้เกลือ
เงินหาบแหวนหยกโล้น

๑ มีรับสั่งอรรถเอื่อน
โดยพระราชบรรหาร
บวชนาคใครพบพาน
ภักตฤกรณนั้นชี้

๑ บวชนาคอยากจักให้
สังฆกิจภักตฤกรณ
แล้วก็เสียบบมิคำ
เห็นจักคิดอรัง

เมืองเหนือ
อยู่นั้น
รอกลับ
สอคนัวสวมถวายเป็น

โองการ
ดังนี้
สังฆกิจ
สักครั้งอยากเห็น

สงฆ์ทำ
สักครั้ง
เสร็จตั้ง
เพื่อให้ผนวชเอย

๑ เอกโททวิดิถ้วน
อภิเชกปฏิมา
สังสถิตตรงคา
ทรงเพียรภาวนาไย้อย

๒ ถวายนามไว้ดังนี้
จักรพรรดิแก้วมณี

๓ ปวารณาการก่อสร้าง
พระพุทธรูปยรัตนไหมาย
การใหญ่มาหลายหลาย
รัชกาลหุดสิ้น

๔ บิเภาะโพธิ์พชแท้
แต่ประเทศสุพุทธคยา
รับสั่งพระราช
แทนเช่นวัดประทุมโนใน

บิเภา
บุษยน้อย
พราหมณ์เจ้า
ลาดพันแผ่นทอง
พระพุทธรูปยรัตนไช
มัยเอย
วัดถวายเป็น
เหล่านั้น
เหลือที่ ทำนา
เสร็จบ้างบางเหลือ

คตมา
อ่าวโพ้น
ให้ขร่า
จักได้ปลุกโพธิ์

๑ แดงความประวิติ
เริ่มเรื่องตั้งแต่ปรา
พุทธรัตนมหา
ของพระบุษยรัตน์ข้าง

บรรพชา
รกร้าง
สถานที่ สลิตเอย
นิเวศน์ไท่ในสวน ฯ

๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อวาททรงปรารภ
แท่นรองพระมณฑป
พุทธรัตนสถานให้

จอมภพ
เริ่มไว้
งาเกาะ
กล่าวตั้งนามพิหาร ฯ

๑ เสาสิลารอบชั้น
ห้าชั้นต้นหนึ่งเรียง
ศิลาสลัประดับเพียง
เป็นดอกสอดสี่ทั้ง

ชานเกลี้ยง
รอบตั้ง
สี่ต่าง ลายนา
รอบชั้นเชิงผนัง ฯ

๑ ผนังนอกขจิตด้วย
ซุ้มยอดบัวชรูปรา
ลายรูปอย่างพระตรา
พื้นขัดน่านอนกลิ้ง

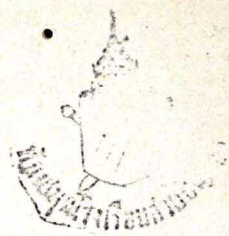
เสลา
กฎพรัง
จอมภพ
ตลอดชั้นบันได ฯ

๑ เพดานการใหญ่ล้วน
แลเหลือบลายจำหลัก
ไม่มีที่ไหนหัก
ในโลกเที่ยวสืบค้น

วิจิตรนัก
หลากล้น
แล้วพอ
ห่อนได้ไหนเสมอ ฯ

๑ มณฑปจักบุหุ้ม
บังขัดหาคนนำ
ได้ทองจักทรงทำ
มณฑปทองหวังดี

ทองคำ
ที่ขอ
ให้เสร็จ
สฤษฏีให้คนเห็น ฯ

๑ ผนังในเขียนเรื่องเจ้า จำปา สักเอ
พราหมณ์หนึ่งได้พระมา เลือดเส้น
ยี่งสัตว์เก็บนonga ขาขมมาก
โลหิตทาบเว้น ลากเส้นคนๆ ๑

๑ เจ้าจำปาสักเจ้า เหตุผล
ขอรูปพระทศพล บุญแก่
มาตบแต่งบวชน บุญ
ทองแผ่นหุ้มฐานแล้ว ประดับด้วยพลอยหุง ๑

๑ ปางกาลพระเลิศเหล่า ถ่านภพ
หนึ่งหนึ่งเจ็ดสี่กรบ วอกแล้ว
พระแก้วลูกลิงทาบ ชูเชิด บุญนา
สืบเนื่องวงศ์จักรแม่ สัตถ์นรัชกาล ๑

๑ สมเด็จพระเจ้า จอมภพ
ทรงสรทศาเคารพ ไหใหญ่
จัดแจงแต่งวันกรบ แทนเครื่อง ประดับนา
นิลเลือกเจียรไนกัน สกเส้นทำถวาย ๑

๑ อภรณ์เพชรใหญ่น้อย ท้องค
อย่างใหญ่แปดขั้วตรง หนึ่งนั้น
ขนาดย่อมลดลง เพียงหก ชั่งนา
เพชรหล่ออร่ามสัน บิดได้แสดงมุด ๑

๑ ปางเมื่อการใหญ่ขึ้น บทัน เสร็จเฮียบ
สุริย์ใหญ่พอมาบร จบเข้า
เสด็จเพื่อสุริย์ยันต์ สรรพการ
พอกลับพระโรคเร้า เรื่องใช้ไพรพนม ๑

๑ หนึ่งสองสามจุดท้าย มังกร
 เสด็จจรไรจร ลับถึ
 ละทิ้งพระนคร สมบัติ
 เกษมสุขแต่ก่อนนี้ ลับสิ้นสูญหาย ฯ

๑ สมเด็จพระท้าว เมื่อสวรรคต
 มากยิ่งความอัศจรรย์ ก่อให้
 ฝิดแปลกประหลาดสรรพ นรชาติ
 บุญท่านหากทำไว้ ก่อให้เกิดเป็น ฯ

๑ วันประสูติแรกตั้ง ชันสา
 อาภิตย์ดูลยสามนา แม้นถ้อย
 จันทรอัสยรา เที่ยงเสพย์
 วันท่านสมภพพลล้อย เกิดอนพันจากรรภ ฯ

๑ พระบาทจอมภพเจ้า ดลสวรรคต
 สิบหกองศากันย์ เที่ยงแท้
 วันเพ็ญอุดรจันทร์ เที่ยงเสพ
 ยามหนึ่งประโคมแสร้ง ท่านหลั่งล้นไกล ฯ

๑ เพ็ญเดือนสิบเอ็ดคนั้น ควรนำ
 ขาวนครตั้งเกศจำ ท้าวหน้า
 วันไทยเบศร์ทำ ความละ
 ราชประวัติดิบห้า คำขึ้นวันครุ ฯ

๑ ไทท่านสถิตด้าว แดนใด
 จงทราบความเป็นไป แห่งข้า
 บุญเรากล้าสมใน เขตบึง ยอกแฮ
 อุทิศถึงผ่านฟ้า เพื่อได้สุขเกษม ฯ

๑ การบุญทำบัตน์
อุทิศแต่จอมไท
เป็นผู้ประเสริฐใน
จงเสร็จประสงค์ก้าว

เท่าใด
เทพท้าว
หมู่พวก เรณา
ข้ามขึ้นเมืองสวรรค์ ฯ

๑ ความสุขก่อนทุกข์ให้
ยามวิโยคสังขาร
อายุไม่ทนนาน
ประทีปกลางลมไชร

เหลือการณ
เกือบใกล้
พลันดับ เรือนา
ห่อนตั้งยืนยาว ฯ

๑ สังขารไม่เที่ยงแท้
ตายเกิดนี้คู่ปรับ
เกิดแล้วย่อมแตกดับ
หมดดับสังขารร้าง

พลันดับ
คู่สร้าง
เหลกย่อย
สุขล้ำใหญ่หลวง ฯ

๑ ชนไม่ประมาณแล้ว
ยามหนุ่มโรกห่อนทวิ
กายแตกจักษมี
เตรียมคิดถึงตัวด้วย

ความดี
ห่างม้วย
เป็นแน่ จริณา
เกิดแล้วพลันตาย ฯ

๑ สังขารไม่เที่ยงแท้
หนึ่งย่อมนำทุกข์ดล
เป็นของใช้ตัวตน
เห็นแน่ตามจริงไซ้

กองทน
ส่งให้
ชนห่อน หวงนา
นี้แท้ความดี ฯ

๑ ปัญญาความรอบรู้
เผาเครื่องหม่นหมองขจัด
อินทรีย์หกสกัก
สรรพเครื่องหม่นหมองด้วย

ของสัจ
หมดน้อย
คอยเปิด ระวังนา
ขัดทั้งสละเสีย ฯ

๑ ขกธรรมสืออย่างแล้ว
จักเพิ่มความพอใจ
แต่สัตว์ที่หม่นไป
กำจัดทุกข์ภัยกลับ

อันใด
ภพหน้า
ยังชาติ
เครื่องร้อนผ่อนหาย ฯ

๑ เบญจขันธก่อกุศลพร้อม
ทุกข์เกิดเพราะตัณหา
ทุกข์ดับเพราะปฏิบัติ
มรรคแปดประการนั้น

โกลมา
ยี่ดมนั้น
เป็นท่าม กลางแฮ
แจกแจ้งทางกลาง ฯ

๑ ชนไม่ประมาณแล้ว
เป็นกุศลราศี
อัปมาทไม่มี
เรกเช่นรอบเท้าช้าง

ความดี
ใหญ่กว้าง
สิ่งเทียบ เสมอณา
อันล้วนประทุมลง ฯ

๑ อัปมาทถีนใกล้
ประมาณัตถุผลาญ
ไม่ประมาณทนกาล
ใครประมาณที่พหวัน

นฤพาน
ชีพสิ้น
ยาวยัด
เช่นกล้วยคนตาย ฯ

๑ ใครรู้ความต่างแล้ว
บัตเกิดท่านชักนำ
ไม่ประมาณเร่งทำ
อัปมาทนั้นไซ้

จงจำ
บอกไว้
สิ่งชอบ เลียนา
ปราชญ์แล้วควรแสวง ฯ

๑ เວັງသံတဲသီ
พอเพื่อความหวังเพียร
เกิดดับเครื่องหมุนเวียน
เรียงเรื่อนำมาชี้

แสดงเขียน
เท่านั้น
ของสัตว์
ประวัติดังเกิดตาย ฯ

๑ กำหนดลัษณาทแห่ง
เริ่มแรกแต่พรตนา
เป็นสังเวคกถา
ภานิตบัตเทตซ์

นาทิกา

เรื่อง

ปรารภ

เพื่อให้ภิมย์

